

GÖRKƏMLİ ŞƏXSİYYƏTLƏR ZƏLİMXAN YAQUB HAQQINDA

Siz müasir ədəbiyyatımızda Azərbaycanın zəngin şeir ənənələrini yaşadan şairlər nəslinə mənsub olan sənətkarlardansınız. Xalqımızın yüksək insani keyfiyyətlərini, əxlaqi dəyərlərini, mənəvi məziyyətlərini təcəssüm etdirən şifahi xalq yaradıcılığından ustalıqla bərelənməklə Siz Azərbaycan poeziyasının inciləri səviyyəsinə qalxa bilən nəzm əsərləri yaratmışınız. Mövzuca rəngarəng və məzmunca dolğun olan şeirləriniz poeziyamızda həmişə yeni səs, yeni söz kimi qəbul edilmişdir. Vətən övladlarının qəhrəmanlıq ruhu, ocaq, yurd həsrəti ilə dolu şeirləriniz Sizin əsl vətəndaş mövqeyinizi nümayiş etdirərək gənc nəslə vətənpərvərlik duyğuları aşılayır, nikbin əhval-ruhiyyə yaradır. Və gələcəyə olan ümidləri daha da möhkəmləndirir.

**Heydər Əliyev,
Ümummilli Lider**

Zəlimxan Yaqub müasir Azərbaycan poeziyasının canlı klassikidir.

**İlham Əliyev,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti**

Zəlimxanın şeirləri, əsasən, xalqımızın həyat, məişət ənənələrindən, onun yaradıcılığından, şeir dilindən qidalanır. Müəllifin xalq yaradıcılığına böyük məhəbbəti, dil, ifadə, ruh yaxınlığı, forma yaxınlığı folklorun, aşiq şeirinin əsla kor-koranə təqlid və təkrarı deyildir, əsərləri mövzuları, fikir və mülahizələri, arzu və diləkləri etibarilə tamamilə orijinaldır.

**Osman Sarıvəlli,
Xalq şairi**

Mən "Əlli yaşın dastanı" poemasının 36 sətirlik "Hardan gəlir Zəlimxan?" fəslini türk dünyası ədəbiyyat və sənətinin manifesti, proqramı adlandırırdım. Əslində, Zəlimxan öz proqramında haqlıdır. Çünki bu qaynaqlara söykənmədən türk dünyasının sənətkarı olmaq mümkün deyil.

**Bəxtiyar Vahabzadə,
Xalq şairi**

...Səsimə səs verənlər həsrəti ilə qocaldım, "Ah dilində" öz bətnimlə - içərimlə danışa-danışa tək qaldım. Həmin bu vaxt tənhalıq qapısına "söz" adlanan möcüzə gəlib, "saz" adlanan möcüzəsi ilə qoşalaşdı dedi: "Mən Zəlimxan Yaqubam".

**İsa Muğanna,
Xalq yazıçısı**

Zəlimxanın mayası sazla yoğrulub. Sazın bağrından qopan od-alovu, simlərdən süzülən zümzüməni onun şeirlərində eşitmək olar. Sazla Zəlimxan baş-başa verib pıçıldaşanda, mənə elə gəlir ki, iki şeir-sənət vurğunu bir-birilə dərdləşir, bir-birinin hoyuna çatır, dadına yetir.

**Hüseyn Arif,
Xalq şairi**

Zəlimxanın nəfəsində bizim milli qəhrəmanımız Mete dilə gəlir, Türkiyə dünyası dilə gəlir. Biz bilməliyik ki, Azərbaycanın guşədaşı türklükdür... Bizim Türkiyə və bütün Türkiyə

dünyasına güvənməyimizdir... Böyük salonlarda bu eşqi tərənnüm eləyir Zəlimxan. Ona görə biz Zəlimxanı təkcə bir ər kimi yox, ictimai ürək kimi tanımalı, ondan ibrət götürməliyik.

Xəlil Rza Ulutürk,
Xalq şairi

Yurdumuzun ən gözəl şairi, ən qüdrətli oğlu, poeziyamıza qeyri-adi nəfəs gətirən Zəlimxan Yaqub.

Məmməd Araz,
Xalq şairi

Zəlimxan sinəsi dolu şairdir. Hələ ilk yaşlarından Borçalı elinin saz və söz adamlarının şirin məclisləri doldurub onun sinəsini. Ustad aşığılarımızın hikmət dolu söz qaynaqları, qocalarımızın yaddaşında yaşayan və hansı yollarla Anadoludan axıb gələn türkülər, Yunus Əmrə ruhuna bələnməmiş klassik türk-azəri şeiri - bütün bunlar Zəlimxanı rıqqətə gətirib, onun sinəsini doldurub. Bu sinədoluluq ilk dəfə şairin sinəsinə saz verib, onu göynədib, yanıqladı, üzünü Sarvan dağlarına tutub ilk sirrini dindirib, ilk sözünü o ahəngə qoşub Zəlimxan. Və sonra birdən görüb ki, ürəyində tam başqa bir göynərti, başqa bir yanıq da var. O dolu sinədən yanıqlanıb, cilalanıb, çeşmələnib gələn Zəlimxan Yaqubun ilk misraları idi ki, şairi uğurlu şeir, sənət yoluna çıxardı, xalqımıza el nəfəsli, Vətən duyğulu bir şair bəxş elədi.

Musa Yaqub,
Xalq şairi

Qolları azacıq yorulanda Zəlimxanın imdad diləyən səsinə eşitmişəm. Köməyə Azərbaycanı çağırıb, ana yurdu, el-obası qanad açma bilməyəndə qəhərlənib. Ancaq özünə, öz taleyinə kimisə yanmağa, ən yaxın bir adamı belə ağlamağa qoymayıb. Və bircə kərə də öz səsinə aşağı enməyib.

Vaqif Səmədoğlu,
Xalq şairi

Coşqun ilhamı, yorulmaz qələmi və yurd sevgisi ilə dolu ürəyi millət arasında Zəlimxan Yaquba halal və dilimiz durduqca yaşayan rəğbət və şöhrət qazandırmışdır.

Sabir Rüstəmxanlı,
Xalq şairi

Zəlimxanın yardıqlığı mənim türkcəmin çox doğma sözlərindən, duyğularından hörülüb ki, bu duyğuların, sözlərin minlərlə yaşı var...

Mövlud Süleymanlı,
Xalq yazıçısı

İraqa səfərimiz düşür yadıma. Hələ sonrakı şöhrətinə çatmadığı illərdə Bağdadda şeir gecəsini aparmağı Zəlimxana tapşırılanda, nümayəndə heyətinə daxil olan başqa şairlərimizdən narazı qalanlar da oldu. Cəmiyyəti bir neçə il keçdi və Zəlimxan narazılıq edənlərin çoxundan daha məşhur, xalqımız tərəfindən daha çox tanınan və sevilən şair kimi təsdiqləndi. Amma bütün bu illər ərzində Zəlimxanın kiminsə şöhrətinə, fəxri adına, mükafatına darıldığını, kiməsə həsəd apardığını, kiməsə ağız büzdüyünü görmədim...

Zəlimxan Yaqubun "Sürgün" əsərinin açdığı mövzulara ədəbiyyatımızda toxunan olmayıb... Qazaxıstana, Qırğızıstana sürgün edilmiş Azəri və Axıska türklərinin faciəsi haqqında bizim ədəbiyyatda ilk əsər Zəlimxanın poemasıdır...

Anar,
Xalq yazıçısı

"Aşıq Hüseyn Saracılı dastanı"nın dili - həm nəsrində, həm də şeirində - mənim içimə, həqiqətən bir fəxarət gətirdi: nə gözəl, nə zəngin dilimiz var!

...Folklorla nəfəs almaq - mənim aləmində xalqın güzəranına, məişətinə, etnoqrafiyasına dərinlən bələd olmaq və bunları öz içində yaşatmaq, həmin xalqın dilini, psixologiyasını ən incə məqamlarına, ən zərif çalarlarınacan mənimsəmək, hiss etmək deməkdir.

Bu, "Aşıq Hüseyn Saracılı dastanı"nın elə bir xüsusiyyətidir ki, onu kitab, elm, nəzəriyyə vasitəsilə əldə etmək mümkün deyil, o, necə deyərlər, qanla gəlməlidir, çünki yalnız bu zaman fərdi istedadın təbii tərkib hissəsinə, üzvi bir atributuna (genetik atributuna) çevrilə bilər.

Elçin,
Xalq yazıçısı

Zəlimxanın şeirlərində Vətən mövzusu mütləq ölçülərdə təsvir olunmur, ölçüsüzlüyə çevrilir.

Xudu Məmmədov,
akademik

Türkün cild-cild kitabda deyilməli tarixi coğrafiyasını, qəhrəmanlar, sərkərdələr şəcərəsini Zəlimxan bir şeirdə deyib - onları tutub, hər anın tarixi rəmzinə tapıb, türkün tarixini türk sözünə sığışdırıb, türk sözünün bədii-estetik obrazını açıb. "Mete kimi, Oğuz kimi bir xan, türk!" misra deyil, daşlaşmış etnik tarixdir, türkün şəxsiyyətinin açılmasıdır. Bu misra şeirin içində bir şeirdir.

Tofiq Hacıyev,
akademik

Etiraf etmək lazımdır ki, Zəlimxan Yaqubun yaradıcılığının miqyasına (və məzmununa) əhəmiyyətli təsir göstərən ən mühüm amillərdən biri həmişə xalqla, məşhur ifadə ilə desək, geniş xalq kütlələri ilə qırılmaz ünsiyyəti olmuşdur ki, fikrimizcə, böyük Səməd Vurğundan sonra həmin ünsiyyət təcrübəsini (məktəbini!) bütöv bir həyat-yaradıcılıq missiyası (və mədəniyyəti!) səviyyəsinə qaldıran ikinci Azərbaycan şairi məhz Zəlimxan Yaqubdur. Xalqına ürəkdən, canı-qanı ilə bağlı olan, onun ruhunun tərcümanına çevrilən şairə böyük ümumxalq məhəbbətinin sirrini də məhz burada axtarmaq lazım gəlir.

Nizami Cəfərov,
akademik

Bənzərsiz, özünəməxsus əsərləri Zəlimxan Yaqubun poetik kimliyini müəyyən edir. Hətta onun poetik nitqi də, şeir demək taktikası da fərqlidir. Zəlimxan Yaqub möhkəm hafizəsi, qeyri-adi yaddaşı ilə də fərqlənir. Sənətindəki bənzərsizlik poetik nəfəsindəki orijinalılıqla tamamlanır. Bu mənada Zəlimxan Yaqubun yaradıcılığı onun sənət pasportudur.

İsa Həbibbəyli,
akademik

Zəlimxan sazla şeirin ruhunu, mayasını birləşdirən şairdir. Bu iki sənət dünyasının vəhdəti Zəlimxan şəxsiyyətində Azərbaycanı təmsil edir.

Kamal Talıbzadə,
professor

Sabit, mütləq dəyərlərin əbədiliyini, onların baba, əcdad, Yəsəvi, Əmrə kökünü və başlanğıcını Zəlimxan bizə yenidən xatırlatdı, ənənələrin diriliyi və irsiliyi ideyasını tərənnüm etdi.

Yaşar Qarayev,
professor

Zəlimxan Yaqubun poeziyasında həyat həqiqətdə olduğundan daha həyatidir. Ən önəmlisi isə odur ki, onun poeziyası milli oyanışa, milli ruhun təbliğinə, milli özünüdərkə xidmət edir.

Qəzənfər Paşayev,
professor

Zəlimxanın yaradıcılığının, onun poetik "mən"inin qiymətini heç kim onun özü kimi dəqiq və canlı verə bilməz. Bunun üçün Zəlimxanın Yunus Əmrə haqqında yazdıqlarını onun özünə aid etmək olar.

Səlahəddin Xəlilov,
professor

Zəlimxan Yaqub mənim qardaşdan əziz dostum idi. Həm ədəbi dostum, həm əbədi dostum. Sazı bağrına basanda özündə olmurdu Zəlimxan, ilhamla ehtizaza gəlir, yerdən ayrılıb səmaya qalxırdı. Ona görə də səmada Zəlimxan Yaqub imzası var, onu hər adam görə bilməz... Zəlimxan Yaqub poeziyası ana dilimizə, türk dilinə ucaldılmış Söz abidəsidir.

Nizaməddin Şəmsizadə,
professor

Zəlimxan Yaqub istənilən görüşü mərasimə döndərirdi. Özü də, sözü də mərasimin cövhəri olurdu. Əslində, Zəlimxan Yaqubun şeirləri mərasim poeziyasının parlaq nümunələri kimi doğulurdu. Mərasim ruhu ən sadə qafiyələri onun dilində "cezbə gətirirdi". Bu şeirlərin magik-sehrli gücü də burdan gəlirdi.

Rüstəm Kamal,
professor

Zəlimxan Yaqub bəlkə də, Bakıda ilk şeirlərini mənə oxuyub. İlk şeirlərindən onun şairlik qüdrəti bilinirdi. Onda uçuşa hazırlaşan qartal balasına bənzəyirdi. İndi bu qartalın fəth elədiyi səma və yüksəklik ona layıqdır...

Fikrət Sadiq,
Əməkdar mədəniyyət işçisi, şair

Zəlimxan Yaqub vətənimiz qədər zəngin və qonaqpərvərdir. O bir almazdır, bəzilərinin gözünü qamaşdırır, bəzilərinin gözünü sevindirir, bəzilərinin yuxusuna haram qatır. Onun zərrəcikləri söz olub, adamların qulağına sırgalanır, damarlarına qarışır, ürəklərinə hakim olur. Səməd Vurğundan sonra Azərbaycan poeziyasının ən ilhamlı şairlərindən biri, bəlkə də birincisi

Zəlimxandır. O, bir bulaqdır qaynayır və tükənmək bilmir... Zəlimxan bizim qənimətimizdir, xalqımızın qismətidir, poeziya sevənlərə Tanrının payıdır.

Elçin Hüseynbəyli,
Əməkdar incəsənət xadimi

Yeni bir ortaq ədəbiyyat və sənət məkanında artıq Zəlimxan Yaqub kimi şairlər, yazarlar bu məkanın hasilə gəlməsində çox önəmli təməl daşlarıdır...

Zəlimxan Yaqub Saza və İrfana, Məkkəyə və Təkkəyə, Qurana və Turana, Ruha və Yaddaşa bütövlükdə istinad edir. Əgər milli-mənəvi dəyərlərimizin bu əsas qaynaqlarından biri Zəlimxanın düşüncə sistemində iştirak etməsəydi, onun zehniyyəti millətin sazi, ruhu, Məkkəsi, təkkəsi, Quranı və Turanından keçib, ruhani iqlimlərin qovuşağında qərar tutmasaydı, biz Zəlimxan Yaqub hadisəsinə yəqin ki, şahid olmazdıq. Sadaladığım amillərin Zəlimxan Yaqub yaradıcılığında bir araya gəlib vəhdət kəsb etməsi, şübhəsiz ki, ötən əsrin son və XXI yüzilin ilk illəri üçün milli ədəbiyyatımızın gərəkli hadisəsi olaraq dəyərləndirilməlidir. Zəlimxan bu mənəvi amilləri vəhdət halında, kompleks şəkildə ədəbiyyatımıza gətirdi və belə bir yaradıcılıq modeli yeni dövr poeziyamıza orijinal xüsusiyyətlər qazandırdı.

Azər Turan,
Ədəbiyyat qəzetinin baş redaktoru

Türkyədəki tədbirlərdən birində görkəmli şairimiz Çingiz Əlioğlu onu "Azərbaycan şeirinin imperatoru" kimi təqdim etdi. Bunu sıradan bir adam yox, çağdaş Azərbaycan şeirinin böyük nümayəndələrindən biri dedi. İndiki zamanda belə hərəkətlərlə çox az rastlaşmaq olur. Şəxsi personaları içində çabalayan əksər "böyük" ədiblərimiz onlardan sonra ədəbiyyatın öldüyünü bəyan edirlər. İçi böyük olmayan heç vaxt böyük şeylər yazı bilməz. Və başqasını da etiraf etmək üçün gərək özün böyük olasan. Çingiz Əlioğlu Zəlimxan Yaqubu təqdim edəndə Türkiyə auditoriyasına göstərdi ki, Azərbaycanda böyük ədəbiyyat da var, böyük kişilər də. Zəlimxan Yaqub da bu böyük ədəbiyyatı yaradan böyük kişilərdən biridir. Azərbaycanda onun kimi ümumxalq məhəbbəti qazanmış az-az şairlər var.

Elxan Zəl Qaraxanlı,
şair

Bu insanın şair qəlbində heç kəsə qarşı zərrə qədər də olsa kin-küdurət, paxıllıq hissi yoxdur. Hərdən fikirləşirəm ki, əgər 30-cu illərdə rəhbərimizin "Ədəbiyyat üzrə baş məşvərətçisi" Zəlimxan Yaqub xislətli bir adam olsaydı, bircə şairimiz də güllələnməz, sürgünə göndərilməzdi.

Mahir Qarayev,
şair